

Briuselis, 2021 06 30
SWD(2021) 171 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

pridedama prie

pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS
dėl vartojimo kreditų

{COM(2021) 347 final} - {SEC(2021) 281 final} - {SWD(2021) 170 final}

Santraukos lentelė
Vartojimo kredito direktyvos (2008/48/EB) peržiūros poveikio vertinimas
A. Būtinybė imtis veiksmų
Kokia tai problema ir kodėl ji yra ES masto?
Atsižvelgiant į rinkos, technologijų ir elgsenos pokyčius priėmus direktyvą, paskolas imantys vartotojai patiria žalą, kurios būtų galima išvengti. Beveik 46 mln. žmonių susiduria su įvairiomis problemomis, susijusiomis su pagrindinėmis direktyvos nuostatomis. Be to, įmonėms tenka našta ir išlaidos, susijusios su neaiškiais įpareigojimais, dėl kurių mažėja ES vartojimo kredito vidaus rinkos konkurencingumas, kaip patvirtinta 2020 m. paskelbtame direktyvos vertinime (SWD(2020) 254 <i>final</i>), dėl to vartotojams kyla sunkumų gauti kreditą, o įmonėms – teikti tarpvalstybinius kreditus. Problemas dar labiau apsunkina naujų rizikingų produktų ir naujų subjektų, kurie nėra aiškiai reglamentuojami, atsiradimas. Be to, vartotojai nėra pakankamai informuoti ir dėl tokios padėties atsiranda pasinaudojimo vartotojo padėtimi ir elgsena praktika, kai kreditai suteikiami neatlikus išsamaus vartotojų kreditingumo vertinimo, o vartotojai dėl individualių aplinkybių arba sisteminių ekonomikos sutrikimų itin lengvai per daug įsiskolina. Jei nebus imtasi jokių veiksmų, nebus tinkamai atsižvelgta į pagrindines problemų priežastis, t. y. skaitmeninimą, vartotojų elgsenos pokyčius, tam tikrų direktyvos nuostatų aiškumo trūkumą, nepakankamą atsižvelgimą į teisingumo aspektus ir nepakankamą derinimą tarp valstybių narių, dėl kurio atsiranda netobula konkurencija. Taigi nustatytos problemos ir toliau darys poveikį suinteresuotiesiems subjektams, galbūt net ir vis didesniu mastu, atsižvelgiant į rinkos tendencijas, kurias skatina vis didėjantis skaitmeninimas.
Ką reikėtų pasiekti?
Bendrieji direktyvos peržiūros tikslai – sumažinti vartotojams daromą žalą ir riziką, susijusią su paskolų ėmimu kintančioje rinkoje, taip pat palengvinti tarpvalstybinį vartojimo kredito teikimą ir vidaus rinkos konkurencingumą. Tai atitinka pirminius direktyvos tikslus.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda (subsidiarumas)?
Atsižvelgiant į pokyčius priėmus direktyvą, visų pirma į skirtingus valstybių narių požiūrius, dabartinės reguliavimo sistemos tobulinimas gali būti pasiektas tik ES lygmens veiksmais. ES priemone būtų užtikrintas nuolat aukštas vartotojų apsaugos lygis ir aiškesnė bei labiau suderinta įmonėms taikoma teisinė sistema, kuria mažinamos kliūtys teikti kreditą kitose valstybėse narėse (teikiant jį tiesiogiai tarpvalstybiniu mastu arba įsteigiant patronuojamąsias įmones). Tikėtina, kad dėl skaitmeninimo ir galimo naujų skaitmeninių dalyvių patekimo į kredito rinką tarpvalstybinės kredito teikimo veiklos mastas išaugs. Todėl skaitmeniniam amžiui tinkamos bendros ES taisyklės taps ir būtinesnės, ir veiksmingesnės siekiant ES politikos tikslų.
B. Sprendimai
Kokių yra galimybių pasiekti šiuos tikslus? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Jei ne, kodėl?
Šiems tikslams pasiekti įvertintos šios galimybės: nesikeičiančios politikos scenarijus (0 galimybė – bazinis scenarijus), ne reglamentavimo priemonė (1 galimybė); tikslinis direktyvos pakeitimas, kuriuo siekiama tik padidinti dabartinių nuostatų aiškumą ir veiksmingumą (2 galimybė); ir išsamus direktyvos pakeitimas, kad į ją būtų įtrauktos naujos esamą ES <i>acquis</i> atitinkančios nuostatos (3a galimybė) arba

naujos esamą ES <i>acquis</i> viršijančios nuostatos (3b galimybė). Remiantis atliktu vertinimu, tinkamiausia būtų 3a galimybė, kurią papildytų tam tikros ekonomiškai efektyvios priemonės, kurių būtų imtasi pagal kitas galimybes.
Kokios yra įvairių suinteresuotųjų subjektų nuomonės? Kas kuriai galimybei pritaria?
Vartotojų organizacijos pritaria išsamiai direktyvos peržiūrai (3a ir 3b galimybės). Nacionalinės valdžios institucijos iš esmės pritaria teisės akto pakeitimui (2, 3a ir 3b galimybės), o kelios valstybės narės pritaria išsamiam teisės akto pakeitimui, kad būtų išspręstos visos nustatytos problemos (3a arba 3b galimybė). Dauguma pramonės subjektų pritaria ne reglamentavimo priemonei (1 galimybė) arba tiksliniams direktyvos pakeitimams (2 galimybė), kad ji būtų pritaikyta prie skaitmeninio pokyčių.
C. Tinkamiausios galimybės poveikis
Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?
Tinkamiausia galimybė būtų labai veiksminga siekiant iniciatyvos tikslų, užtikrintų aukštą suderinamumą su ES teisės aktais lygi ir būtų efektyvi vertinamo socialinio ir ekonominio poveikio prasme. Tikimasi, kad ji turės teigiamą poveikį vartotojų apsaugai ir padės sumažinti žalą, sustiprinti pasitikėjimą bei pagerinti socialinę įtrauktį. Tikėtina, kad ji padės sustiprinti vienodas veiklos sąlygas valstybėse narėse ir tarp jų, sumažinant dabartinės teisinės sistemos susiskaidymą. Taikant pagal tinkamiausią galimybę numatytas kiekybine išraiška nustatytas priemonės, 2021–2030 m. žala vartotojams būtų sumažinta apytikriai 2 mlrd. EUR. Ši galimybė taip pat apimtų naudą, teikiamą taikant konsultacijų skolos klausimais priemones ir viršutines ribas, taikomas bendros kredito kainos metinei normai ir palūkanų normai, kurios laikomos labai naudingomis vartotojams ir visuomenei. Be to, dėl didesnio teisinio aiškumo, paprastesnių reklamos radijo kanalais reikalavimų (14 mln. EUR) ir skaitmeninio naudojimo informacijos reikalavimų pritaikymo įmonėms sumažėtų našta.
Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?
Didžiąją naujos direktyvos įgyvendinimo išlaidų dalį padengs kredito teikėjai. Kai kurios priemonės būtų brangesnės tiems kredito teikėjams, kurie šiuo metu siūlo į šios direktyvos taikymo sritį neįtrauktus produktus (pvz., viršutinės ribos). Nustatyta, kad su kiekybine išraiška nustatytomis priemonėmis susijusios bankų išlaidos sieks 1,4–1,5 mlrd. EUR. Manoma, kad išlaidos bus perkeltos vartotojams (net jei nebuvo galima nustatyti, koku mastu).
Koks bus poveikis MVĮ ir konkurencingumui?
Konkretus poveikis MVĮ nenustatytas kaip reikšmingas, todėl jis nebuvo vertinamas atskirai. Siūlomos priemonės turėtų didesnę poveikį kredito teikėjams, siūlantiems šiuo metu nereglamentuojamus produktus. Kai kurie jų gali net išnykti iš rinkos, jei nepritaikys dabartinių verslo modelių, kurie dažnai kelia didelę riziką vartotojams ir kurie pagal naująsias taisykles nebebūtų pelningi.
Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?
Tikimasi, kad dėl siūlomų teisės aktų pakeitimų ES ir nacionalinės valdžios institucijos patirs nedidelių išlaidų (apie 3 mln. EUR). Tačiau išlaidos daugiausia būtų vienkartinės, o nauda išliktų laikui bėgant. Be to, didesnis teisinis aiškumas turėtų palengvinti vykdymo užtikrinimą, o tai galiausiai turėtų teigiamą poveikį. Konsultacijų skolos klausimais paslaugoms visose valstybėse narėse teikti reikėtų daugiau kaip 20 mln. EUR per metus. Iš kiekvieno 1 EUR, išleisto konsultacijoms skolos klausimais, bus gauta 1,4–5,3 EUR vertės

lygiavertė nauda, daugiausia dėl to, kad bus išvengta su pernelyg dideliu įsiskolinimu susijusių socialinių išlaidų.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Tikėtina, kad iniciatyva turės nežymų poveikį aplinkai (pvz., pavojus aplinkai arba klimato kaita), todėl jis nebuvo įvertintas. Nesitikima, kad iniciatyva turės kitą reikšmingą poveikį.

Proporcingumo principas

Pagal proporcingumo principą **siūlomomis priemonėmis nenumatoma nieko, kas nėra būtina** siekiant šių tikslų. Pasirinkus tinkamiausią galimybę paslaugų teikėjai patirtų didelių išlaidų, tačiau tai taip pat būtų plataus užmojo ir perspektyvus požiūris, suteikiantis dar didesnę naudą vartotojams ir visuomenei.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Komisija stebės peržiūretos direktyvos, jei ji bus priimta, įgyvendinimą po jos įsigaliojimo. Į pasiūlymo projektą bus įtrauktas įsipareigojimas įvertinti naujų teisės aktų poveikį. Komisija iš esmės bus atsakinga už direktyvos poveikio stebėseną, remiantis valstybių narių valdžios institucijų ir kredito teikėjų pateiktais duomenimis, kurie, kai įmanoma, bus grindžiami esamais duomenų šaltiniais, kad būtų išvengta papildomos naštos skirtingiems suinteresuotiesiems subjektams.